

Makale Gönderim Tarihi: 14.08.2024 - Makale Kabul Tarihi: 27.10.2024
DOI: 10.29329/tegad.2024.1111.1

TÜRKİYE'DE TERÖRLE MÜCADELEDE YARGI ERKİNİN ÖNEMİ: DEAŞ ÖRNEĞİ

Kürşad Kağan ERGÜN* - Doğanay YURTOĞLU**

Özet

Bu çalışmada, Türkiye'de yürütülen terörle mücadele sürecinde yargı erkinin rolünün DEAŞ*** (Irak ve Şam İslam Devleti) terör örgütü örnekleminde ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu çerçevede çalışma kapsamında terörizm, yargı erkinin farklı birimleri ve DEAŞ terör örgütü kavramsal açıdan tanımlanmıştır. Daha sonra, Türkiye'nin yargı sistemi, ceza yargılamaları özelinde yargısal süreçler ve mevzuat bazında özetlenmiştir. Bu doğrultuda ortaya konulan bilgilerle, DEAŞ terör örgütüne yönelik Türkiye'de yürütülen yargısal süreçler analiz edilerek, terörle mücadele kapsamında yargının görev ve sorumlulukları irdelenmiştir. Bu çalışmada, Türkiye'de terör örgütlerinin hukuki zeminde varlık kazanabilmesi konusunda yargı erkinin belirleyici olduğu savunulmuştur. Ayrıca, terörle mücadele kapsamında terör örgütü mensuplarının ve sempatzanlarının tespit edilmesi, eylemlerine karşılık gelen yasal düzenlemeler uyarınca ceza alabilmesi, örgüte ait olan veya örgütün kullanımına tahsis edilen mal varlıklarına ve eşyalara el konulabilmesi, örgütün eylemleri sonucunda oluşan zararların tazmin edilebilmesi konusunda yine yargı erkinin görevli ve sorumlu olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular neticesinde, terörle mücadele konusunda etkinlik ve verimliliğin artırılabilmesi adına terörle mücadele stratejilerinin belirlenmesinde hukuki boyutun da göz önünde tutulmasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Yargı, DEAŞ, Terörle Mücadele, Yargıtay.

The Importance of The Judicial Authority in The Fight Against Terrorism in Türkiye: DAESH Example

Abstract

This study aims to elucidate the role of the judiciary in Türkiye's counter-terrorism efforts, with a specific focus on the case of the DAESH terrorist organization. Within this framework, the study conceptually defines terrorism, the various branches of the judiciary, and the DAESH terrorist organization. Subsequently, an overview of Türkiye's judicial system, judicial processes, and relevant legislation, particularly concerning criminal proceedings, is provided. Based on the information presented, the judicial processes

* Doktorant, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Cumhuriyet Savcısı, Kastamonu Cumhuriyet Başsavcılığı, kkaganergn@gmail.com, ORCID : 0000-0002-4943-7049

** Doktorant, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Başkomiser, Erzurum İl Emniyet Müdürlüğü, doganayyurtoglu@gmail.com, ORCID : 0000-0003-4236-2045

*** Örgüt, Irak ve Şam İslam Devleti ismiyle kurulmuş olup, Arapçası ed-Devletü'l-İslamiyye fi'l-İrak ve Şam şeklindedir. Günümüzde İslam Devleti adını kullanan örgüt için başlangıçta Türkçe'de İŞİD kısaltması kullanılmakta iken son dönemlerde yaygın olarak Arapça isminin kısaltması olarak DEAŞ kullanılmaktadır. Bu çalışmada da DEAŞ kısaltması tercih edilmiştir.

conducted in Türkiye against ISIS are analyzed, and the roles and responsibilities of the judiciary in counter-terrorism are examined. The study concludes that the judiciary is pivotal in legally addressing the existence of terrorist organizations in Türkiye. Additionally, the judiciary is responsible for identifying members and sympathizers of terrorist organizations, imposing penalties according to applicable legal regulations for their actions, confiscating assets and properties belonging to or allocated for the use of the organization, and compensating for damages resulting from the organization's actions. The findings suggest that enhancing the effectiveness and efficiency of counter-terrorism strategies necessitates considering the legal dimension in the formulation of these strategies.

Keywords: *Terrorism, Judiciary, ISIS, Counter Terrorism, Court of Cassation.*

Giriş

Ulusal, uluslararası ve bireysel güvenliğin sağlanmasının, toplumsal refaha ulaşılmasının, kamu düzeninin korunmasının önünde bulunan engellerden bir tanesini terörizm oluşturmaktadır. Siyasi amaçlar doğrultusunda şiddeti araç olarak kullanan yapısıyla terörizm, tarihin başlangıcından günümüze kadar geçen süreçte farklı kimliklerle kendisini göstermiştir. Bu süreçte devletler de terörizme karşı çeşitli mücadele yöntemleri geliştirmişlerdir. Bu mücadele yöntemleri ağırlıklı olarak terör saldırılarının güvenlik tedbirleriyle önlenmesi, istihbari tekniklerle terör örgütlerinin, mensuplarının ve eylemlerinin önleyici bir yaklaşımla tespit edilmesi ve örgütlerle askeri nitelikte operasyonlarla mücadele edilmesi şeklinde olmuştur (Bennet, 2003 , s.7; Gonar, 2005; Kane ve Londsedale, 2016; Arıboğan, 2007).

Terörle ve teröristle mücadele ağırlıklı olarak anlatılan çerçevede gerçekleştirilmektedir. Ancak yargısal iş ve işlemlerin de terörle mücadele açısından belirleyici etkisi bulunmaktadır. Terörle mücadelede etkinliğin artırılması açısından mücadele yöntemlerinin çok boyutlu olarak ve çok disiplinli bir yaklaşımla analiz edilmesi önemli olup bu bağlamda terörle mücadele sürecinde çok fazla ön plana çıkmayan yargı erkinin görev ve sorumluluklarının irdelenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada, Türk yargı sisteminin terörle mücadele sürecinde yeri ve etkisi DEAŞ terör örgütü örnekle mi çerçevesinde incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle terörizm ve DEAŞ terör örgütü açıklanarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Akabinde Türk hukukunda ceza yargılamalarının farklı aşamaları, aşamalarda görevli yargısal birimlerin görev ve yetkileriyle anlatılmıştır. Daha sonra, Türkiye'de terörle mücadelede yargının görev ve yetkileri genel itibariyle açıklanmıştır. Son olarak yargının anlatılan görev ve yetkileri DEAŞ terör örgütüne ilişkin olarak yürütülen soruşturmalar ve kovuşturmalar çerçevesinde analiz edilerek yargının terörle mücadele kapsamındaki önemi somutlaştırılmıştır. Özetle bu çalışmada, Türkiye'de terör örgütlerinin hukuki zeminde varlık kazanabilmesi konusunda yargı erkinin belirleyici olduğu savunulmuştur.

Çalışma kapsamında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK), 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK), 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluğu, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, 2797 sayılı Yargıtay

Kanunu, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun hükümleri incelenmiştir. Bu incelemeyle de yargının, terörle mücadelede etkisi ve önemi somutlaştırılmıştır. Çalışmanın Türkiye’nin terörle mücadelesine güncel bir bakış niteliğini de barındırıyor olması karşısında, yalnızca yürürlükte olan mevzuat incelenmiş olup, eski tarihli kanunlarla mukayeseli inceleme yoluna gidilmemiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış olup, metin analizi, belge inceleme ve betimsel analiz tekniklerinden faydalanılmıştır.

Terörle mücadele genel olarak devletler tarafından gizlilik içerisinde yürütülen bir faaliyet olup, terörle mücadele kapsamındaki iş ve işlemler kamuya açık nitelikte değildir. Bu çalışmada etik ilkelere azami ölçüde dikkat edilmiştir. Bu bağlamda gizlilik statüsünü taşıyan bilgi ve belgelere yer verilmemiş olup açık kaynaklardan temin edilen akademik ve yasal nitelikli bilgi ve belgeler kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda, uzun soluklu bir süreç olan terörle mücadelede yargının belirleyici, etkili ve önemli bir mekanizma olduğu, terörle mücadelede etkinlik ve verimliliğin en üst düzeyde sağlanabilmesi adına, terörle mücadele sürecinde görev alan tüm mekanizmaların koordineli bir şekilde çalışmasının önem arz ettiği, bu nedenle yargı erkinin terörle mücadele stratejilerinin belirlenmesi aşamasına aktif olarak dahil edilmesinin gerekli olduğu anlaşılmıştır.

1. Kavramsal Çerçeve

Mevcut çalışmanın odak noktasında terörizm ve yargı mekanizması yer almaktadır. Çalışmanın örneklemini ise DEaş terör örgütü oluşturmaktadır. Çalışmada ileri sürülen hususların daha anlaşılır bir şekilde okunabilmesi adına, çalışmanın ana bölümüne geçilmeden önce terörizmin, DEaş terör örgütünün, yargı erkinin iş ve işlemlerini yürüten Cumhuriyet savcısı ile hâkimin görevlerinin kavramsal açıdan tanımlanması ve kavramlara yüklenen anlamların ortaya konulması gerekmektedir.

1.1. Terörizm

Terör ve terörizme ilişkin gerçekleştirilen çalışmalarda öne çıkan en önemli araştırma soruları terörizmin tanımına ilişkindir. Terörizmin siyasi bir boyut taşıması ve uluslararası-ulusaşırı nitelikte olması, terörizmin farklı aktörler tarafından kabul edilen ortak bir tanımının yapılmasının önünde engel olarak durmaktadır. Bu engel, “bir kişinin teröristi, bir başkasının özgürlük savaşçısıdır” olarak bilinen deyişle özetlenebilmektedir.

Terörizmin dilsel anlamı aşırı korku olarak basittir, ancak kelimenin bağlamı önemlidir ve birçok şey terör yaratabilir niteliktedir. Terörizmi tanımlama çabaları, yöntemler, hedefler, etkiler, kurbanlar, failer, niyetler ve motivasyonlar gibi birçok özelliği içerir, ancak fikir birliği zordur. Terörizmin politik ve jeopolitik boyutları, tanımı daha da karmaşık hale getirir. Terim, Fransız Devrimi’nde Jakobin terör saltanatını tanımlamak için kullanılmış ve o zamandan beri farklı şekillerde uygulanmıştır. Terörizmin tanımı üzerindeki tartışmalar, şiddetin ne zaman meşru veya gayrimeşru olduğu konusunda ideolojik, felsefi, siyasi, dini veya ahlaki farklılıkları yansıtır. 11 Eylül 2001’den sonra çoğu

devlet, “terörizm” suçlarını yasalastırmış, ancak ulusal ve uluslararası düzeyde terörizmin tanımı konusunda yoğun anlaşmazlıklar devam etmektedir (Chenoweth, vd., 2019, s. 36).

Terörizmin ortak olarak kabul edilen bir tanımı olmamakla birlikte, terörizme ilişkin yapılan farklı tanımlar esasında benzer kriterleri barındırmaktadır. Terörizmin tanımının başlı başına bir çalışma konusunu oluşturacak derinlikte olması nedeniyle, bu çalışmada terörizmin farklı tanımlarında ortak olarak bulunan kriterler üzerinden bir tanım yapılacaktır.

Terörizmin tanımı konusunda değinilmesi gereken bir başka husus ise, terör ve terörizmin farklı olgular olmasına ilişkindir. Bu ayrım, terörle mücadele açısından önemlidir. Bu nedenle, bu noktada terörün ve terörizmin tanımları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Literatürde terör kavramına ilişkin tanımlamalar genellikle kavramın Latincesi olan “terrere” kelimesi esas alınmak suretiyle yapılmaktadır. “Terrere” kelimesi korkutma ve yıldırma anlamına gelmekte olup, TDK Türkçe Sözlüğü’de (2024) terör kelimesini “karşı tarafa korku salma, cana kıyma, malı yakıp yıkma, yıldırı, tedhiş” olarak tanımlamaktadır. Görüldüğü üzere terör kelimesi korkutmak, yıldırma amacı taşıyan eylemler olarak tanımlanmaktadır. Terörü terörizmden ayıran en önemli unsur da terörizmin sistematik olarak terör içerikli eylemlerin gerçekleştirilmesi olması hususudur.

Terörizmin literatürde ve yasal metinlerde geçen çok farklı tanımları bulunmaktadır. Bu farklı tanımlar incelendiğinde, terörizmin genel itibariyle “siyasi bir amaç doğrultusunda şiddetin veya şiddet kullanma tehdidinin devlet birimlerine, kişilere, kamu ve kişi mallarına karşı sistematik olarak kullanılarak korku ve yıldırı ortamı oluşturulması” olarak tanımlanabileceği anlaşılmaktadır (Khan, 1987, s. 1987; Schmid ve Jongman, 1988; Schmid, 1993; Higgins, 1997, s. 28; Richardson, 1999; Laqueur, 2002; Hoffman, 2006, s. 41; Lutz ve Luts, 2008, s. 9; Schmid, 2011; Wardlaw, 1989, s.16; Coady, 2002).

Çalışmanın Türk yargısı özelinde gerçekleştirilmiş olması karşısında terörizmin 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda nasıl tanımlandığının da belirtilmesi gerekmektedir. 3713 sayılı kanunun 1. maddesinde terörizm aynen;

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir” şeklinde tanımlanmıştır.

1.2. DEAŞ

Mevcut çalışmada DEAŞ terör örgütü yargı erkinin görev ve sorumlulukları nezdinde örneklem olarak kullanılmıştır. Bu nedenle çalışmada DEAŞ’ın yapısal analizi yapılmayacak olup, anlamsal bütünlüğün sağlanabilmesi adına DEAŞ terör örgütüne ilişkin olarak genel bilgiler bu bölümde özetlenmiştir.

“Irak ve Şam İslam Devleti” isminin Arapça karşılığı olarak DEAŞ kısaltmasını kullanan örgüt günümüzde ismini “İslam Devleti” olarak güncellemiştir. Örgütün kökenlerinin 1999 yılına kadar uzandığı iddia edilmektedir. Diğer radikal cihatçı örgütlerle irtibat ve iş birliği içerisinde olan DEAŞ, aşırı sağ kutupta konumlanmakta olup, sefeli cihatçı ideolojiyle hareket etmektedir. Örgütün farklı dini radikal örgütlerin de kuruculuğunu yaptığı bilinen Ürdünlü Ebu Musab ez-Zarkavi tarafından kurulduğu tespit edilmiştir. Örgüt 1999 yılında kuruluş sürecine girmiş olmakla birlikte DEAŞ olarak faaliyetlerine başlaması 2006 yılında gerçekleşmiştir. DEAŞ fiziksel varlığını Irak ve Suriye ülkeleri sınırlarını kapsayan bir coğrafya içerisinde sürdürmekle birlikte, dünyanın neredeyse her bölgesinde çok sayıda mensubu ve sempatisanı olduğu bilinmektedir. DEAŞ kurulduğu günden günümüze kadar geçen süreçte küresel ölçekte intihar saldırıları, suikastlar, adam kaçırma gibi yöntemlerle terör saldırıları gerçekleştirmiştir (Osterweld ve Bloem, 2017; Polat, 2016; Gürler ve Özdemir, 2014; Çiftçi, 2017; Erdoğan ve Deligöz, 2015; Şenol, Erdem ve Erdem, 2016).

1.3. Cumhuriyet Savcısı

Cumhuriyet savcısı, suç iddiaları karşısında soruşturma yürüterek maddi gerçeğe ulaşmakla görevli kamu görevlisidir. Cumhuriyet savcısı, kendisine herhangi bir suretle intikal etmiş olan suç ihbarlarını bizzat veya kolluk görevlileri aracılığıyla soruşturduktan sonra, temin edilmiş delilleri inceleyerek suçun oluştuğu yönünde gereken şüphe düzeyine ulaşılması durumunda ilgili mahkemeye dava açmakta olup, gerekli şüpheye ulaşamadığı veya suçun yasal unsurlarının oluşmadığı durumlarda ise iddia hakkında takipsizlik kararı yazmaktadır (Keyman, 1970, s.54; Polat, 2009, s. 569; Toroslu ve Feyzioğlu, 2015, s.115).

Bir başka ifadeyle Cumhuriyet savcısının görevi, gündelik hayat içerisinde çeşitli konulara ilişkin olarak yaşanan ve adliyeye intikal eden olayların ceza kanunları uyarınca suç unsuru barındırıp barındırmadığını tespit etmektir

1.4. Hâkim

Hâkim, ceza, özel hukuk veya idari kaynaklı uyuşmazlıklarda, yargılama sürecini yürüten, sürecin sonunda dosya içerisinde yer alan bilgi ve belgelere, delillere, vicdani kanaatine dayanarak uyuşmazlığa veya suç iddiasına ilişkin olarak nihai kararı veren meslek memurudur. Hakimler yargılama sürecinde son kararı veren makam konumundadır. Bu bağlamda hâkim, adaletin sağlanabilmesi adına yargılama sürecinde gerekli incelemeleri yaparak maddi gerçeğe tam anlamıyla ulaşıp ulaşılmadığını denetlemektedir (İbrahim, 2021; Koyuncu ve Gök, 2019).

2. Türkiye’de Ceza Yargılamaları

Türkiye’de ceza yargılamalarına ilişkin süreç esas itibariyle 2 temel aşamadan oluşmaktadır. Soruşturma evresi olarak bilinen ilk aşamada, Cumhuriyet savcısı ceza yargılamasının alanına giren suç iddialarına ilişkin olarak soruşturma sürecini yürüttükten sonra, yeterli şüpheye ulaşması durumunda iddianame düzenleyerek dava açmaktadır. Soruşturma evresi, 5271 sayılı CMK’nın 2. maddesinde

“suç şüphesinin yetkili makamlarca öğrenilmesi ile iddianamenin kabul edilmesi arasında geçen süre” olarak tanımlanmıştır (Özen, 2017, s.585; Ünver ve Hakeri, 2017, s.486; Pradel, 2000, s.1).

İddianamenin kabulüyle davanın açılmasından sonra ise kovuşturma aşaması başlamaktadır. Kovuşturma evresi, 5271 sayılı CMK'nın 2. maddesinde “iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen süre” olarak tanımlanmıştır. Mahkeme aşaması olarak da bilinen bu aşamada, iddialara ilişkin nihai kararın verilmesi süreci yürümektedir. Temel olarak yargılama süreci bu şekilde olmakla birlikte, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 04/11/2021 tarihli, 2020/1-122 esas ve 2021/533 karar sayılı ilamında¹ da özetlediği üzere kovuşturma aşaması da kendi içerisinde üç farklı

1 Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun anılan kararının ilgili bölümü;

“.....07.10.2004 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 25 ve geçici 2. maddeleri uyarınca kurulan bölge adliye mahkemeleri, 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmî Gazete'de ilan edildiği üzere 20.07.2016 tarihinde tüm yurttta göreve başlamıştır.

Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesiyle birlikte istinaf kanun yolu uygulamaya girmiş, böylece ülkemizde fiilen üç dereceli yargı sistemine geçilmiştir. İstinaf, ilk derece mahkemelerinin henüz kesinleşmemiş hükümlerinin hem maddi hem de hukuki yönden denetlenmesi için kabul edilmiş olan olağan bir kanun yolu olup ikinci derecedir. 5235 sayılı Kanun'un 3. maddesinde de istinaf incelemesi yapacak olan bölge adliye mahkemelerinin “adli yargı ikinci derece mahkemeleri” olduğu açıkça belirtilmiştir. İstinaf kanun yolunda ilk derece mahkemesinin hükmü, hem delillerin tespiti, değerlendirilmesi ve sübut konusundaki hatalar yönünden hem de sabit kabul edilen olaylara hukuk normları uygulanırken hata yapıp yapılmadığı yönünden incelenir.

Maddi sorunun incelenmesinin kapsamına göre istinaf geniş anlamda istinaf ve dar anlamda istinaf olarak ikiye ayrılmaktadır. Klasik istinaf da denilen geniş anlamda istinafta muhakeme baştan sona tekrarlanmakta iken dar anlamda istinafta muhakeme baştan sona tekrarlanmaz, yalnızca gerekli görülen hususlarda öğrenme muhakemesi yapılmak suretiyle ilk derece mahkemesi tarafından yapılan tespitler kontrol edilir. Günümüzde genel eğilimin dar anlamda istinaftan yana olduğu görülmektedir. 5271 sayılı CMK'nın 282. maddesi uyarınca bölge adliye mahkemesi, gerekli görülen tanıkların, bilirkişilerin dinlenmesine ve keşfin yapılmasına karar vereceğinden, CMK'nın dar anlamda istinafı kabul ettiği söylenebilir. 1412 sayılı CMUK'da olağan kanun yolları olarak itiraz ve temyiz yer verilmişken, 5271 sayılı CMK'da itiraz, istinaf ve temyiz olağan kanun yolları olarak düzenlenmiştir. Kesinleşmemiş kararlara karşı başvurulanan olağan kanun yollarından olan itirazda da hem maddi hem de hukuki sorun incelenir. İtiraz, hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde mahkeme kararlarına karşı başvurulanan bir kanun yolu olup kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme itirazı yerinde görürse kararı düzeltir. İstinaf kanun yolunda ise kararı veren ilk derece mahkemesi istinaf istemini yerinde görse bile bu kararını düzeltmez.

Temyiz ise kural olarak bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen hükümlerle, bu dairelerin hükmüne esas teşkil eden ara kararlarına ve 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca iade taleplerine ilişkin ağır ceza mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı başvurulanan bir olağan kanun yoludur. Bu kanun yoluna başvurulduğunda uyumsuzlığa hüküm mahkemesinden başka bir yargı merci bakar. Temyizde hükümler hukuki yönden, yani fiilin suç oluşturup oluşturmadığı, fiilin hangi suçu oluşturduğu, nasıl yargılama yapıldığı, delillerin nasıl değerlendirildiği, gerekçenin dosya kapsamına uygun olup olmadığı, hükmün doğru oluşturulup oluşturulmadığı ve diğer hukuka aykırılık hâllerinin mevcut olup olmadığı yönlerinden incelenir. Temyiz kanun yolu hukuki meseleye ilişkin hukuka aykırılıkları çözmek için kabul edildiğinden ‘hukuki derece’ yoludur.

Tüm bu kanun yollarının amacı, somut olayda doğru karara ulaşılmasıdır. Alt derece mahkemelerince verilen kararların üst derece mahkemelerince denetlenmesi, somut olayda kararın doğruluğunu güvence altına aldığı gibi içtihat birliğinin sağlanmasına da katkıda bulunmaktadır. Bu aşamada, ceza muhakemesinde temyiz incelemesinin kapsamı ve sınırları açısından maddi sorun ve hukuksal sorun ayırımına değinilmesi faydalı olacaktır.

Temyizde, bölge adliye mahkemelerinin hüküm niteliğindeki kararlarının yalnızca hukuksal yönden denetimi söz konusudur. İstinafta ise ilk derece mahkemelerinin kararları hem maddi hem de hukuksal yönden denetlenmektedir. Sübut da denilen maddi sorun, geçmişte yaşanmış bir olayın nasıl meydana geldiğinin, ilk derece ve bölge adliye mahkemeleri tarafından sözlülük, yüz yüzelik ve doğrudan doğruyalık ilkeleri çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutularak ortaya konulmasıdır. Hukuki mesele ise olayın hukuk karşısındaki durumunu tespit etmek anlamına gelir. Fiilin sanık tarafından işlenip işlenmediği maddi sorunu oluştururken, sanık tarafından gerçekleştirilmiş fiilin suç oluşturup oluşturmadığı, suç oluşturduğu kabul edilen fiile hangi cezanın verilmesi gerektiği, delillerin nasıl değerlendirildiği,

aşama barındırmaktadır. Buna göre savcılık makamı tarafından dava açılmasını müteakiben yargılama süreci öncelikle “ilk derece mahkemelerinde” görülmektedir. İlk derece mahkemeleri, 5235 sayılı kanunun 8. ve 9. maddeleri uyarınca kurulmuştur. Bu aşamada karar verilmesinden sonra iddia makamını yargılama sürecinde temsil eden Cumhuriyet savcısı tarafından kararın yerinde olmadığına değerlendirilmesi durumunda veya karara dosyanın tarafları tarafından itiraz edildiği takdirde veya yargılaması yapılan suça atfedilen ceza miktarı nedeniyle dosya bir üst mahkemeye yani istinaf mahkemesine gitmektedir (Yurtcan ve İrdiş, 2023).

nasıl yargılama yapıldığı, gerekçenin dosya kapsamına uygun olup olmadığı, hükmün doğru oluşturulup oluşturulmadığı gibi hususlar ise hukuki sorunu oluşturur.

Hukuksal denetimi yapacak olan Yargıtayın, olay mahkemeleri olan ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin maddi soruna ilişkin tespitleri ve delil değerlendirmeleriyle ne dereceye kadar bağlı olduğu, olay mahkemelerinin tespitleriyle bağlılığın bir sınırının olup olmadığı, diğer bir söyleyişle temyiz incelemesi bakımından hukuksal sorun ve maddi sorun ayrımı büyük önem taşımaktadır.

İlk derece mahkemesince verilen bir kararın istinaf edilmesi üzerine bölge adliye mahkemesi denetiminden geçmiş olmasının, söz konusu kararın olay tespiti bakımından hatasız olduğu konusunda kesin bir güvence oluşturacağını iddia etmek mümkün değildir. Yargıtayın, görevi olan hukuksal denetimi sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmesi, somut olayın objektif bir bakış açısıyla, hukuksal açıdan duraksamaya yer bırakmayacak biçimde tespit edilmiş ve delil değerlendirmesinin hatasız şekilde gerçekleştirilmiş olmasına bağlıdır. Olay mahkemelerinin tespitinin, hukuksal denetim yapılmasına olanak sağlamayacak derecede eksik, belirsiz ve çelişkili olması ile bilimin yerleşmiş kuralları, genel tecrübe kaideleri, mantık ve deneyim kuralları ile çatışması durumunda, Yargıtayın olay tespiti ile olan bağlılığı da ortadan kalkacaktır. Hukuksal denetimin, olay mahkemelerince yapılan tespitlerin hukuk kuralının olaya uygulanması için yeterli olup olmadığının değerlendirilmesini de gerektirdiği, başka bir ifadeyle maddi sorun ile maddi hukuk normlarının ayrılmasından niteliğinden dolayı uygulanan maddi hukuk normlarının hatalı olduğu iddiasıyla yapılan temyiz başvurularında hükmün hukuki yönden denetiminin maddi sorundan ayrılmasının mümkün olmadığı gözden kaçırılmamalıdır.

Bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması sonucunda maddi sorunun da hatalı şekilde belirlendiği hâllerde dosyaya yansıyan tüm delillerle birlikte maddi sorun irdelenmeksizin hükmün hukuka uygun olup olmadığının belirlenmesi söz konusu olamayacaktır. Kaldı ki, Kanun’da Yargıtayın temyiz denetimi sırasında maddi sorunu inceleyemeyeceğine ilişkin bir hüküm de mevcut değildir. 5271 sayılı CMK’nın “Yargıtayca davanın esasına hükmedilecek hâller, hukuka aykırılığın düzeltilmesi” başlıklı 303. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, olayın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraate veya davanın düşmesine ya da alt ve üst sınırı olmayan sabit bir cezaya hükümlenmesinin gerektiği durumlarda, Yargıtayın, davanın esasına hükmedebileceği belirtilmiş olup bu düzenlemeye göre ilk derece veya bölge adliye mahkemelerinin tespitlerinin hukuki denetim yapılmasına olanak vermeyecek ölçüde yetersiz olması hâlinde maddi sorunun tespiti ve buna bağlı olarak maddi ceza normunun doğru tatbik edilmesi bakımından Yargıtayın eksik araştırma nedeniyle bozma kararı verebilecek olması, hukuki denetimin, o ana kadar yapılan tespitlerin, normun olaya uygulanması için yeterli dayanak oluşturup oluşturmadığı hususunu da içerdiği sonucunu doğurmaktadır.

Yargıtay, temyiz kanun yoluyla ülkedeki hukuk kurallarının istikrarlı ve aynı biçimde uygulanmasını yani içtihat birliğini sağlar. 5271 sayılı CMK, ilk derece yargılaması ile temyiz yargılaması arasında istinafı yerleştirerek, hem Yargıtayın içtihat mahkemesi konumunu güçlendirmeyi hem de mahkemelerin son kararlarının yalnızca hukuki sorun değil, maddi sorun açısından da sağlıklı bir şekilde denetlenmesinin yolunu açmayı öngörmüştür. Bununla birlikte ceza muhakemesinin amacı, her somut olayda kanuna ve usulüne uygun olarak toplanan delillerle maddi gerçeğe ulaşma adaleti sağlamak, suç işlediği sabit olan faili cezalandırmak, kamu düzeninin bozulmasının önüne geçebilmek ve bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektedir. Gerek 1412 sayılı CMUK, gerekse 5271 sayılı CMK, adil, etkin ve hukuka uygun bir yargılama yapılması suretiyle maddi gerçeğe ulaşmayı amaç edinmiştir. Anayasa’nın 138. maddesi de tüm hâkimlerin Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre karar vereceklerini hükme bağlamıştır. Bu nedenle ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinde yapılmakta olan yargılama sonucunda ulaşıma imkânı bulunan bütün deliller ele alınıp değerlendirilmeden karar verilmesi, maddi sorunun doğru olarak tespit edilmemesi, dosyada mevcut delillerle maddi soruna ilişkin tespitlerin uyumlu olmaması gibi nedenlerle yazılı hukuka, evrensel hukuki değerlere, akla, bilime ve tecrübe kurallarına aykırı olacak şekilde maddi olay değerlendirmesinin hatalı olarak belirlendiği hâllerde adaletin tam olarak gerçekleşmesi amacı da gözetilerek Yargıtayın, hükmün hukuki yönüne ilişkin olan ve hükme etki eden maddi olay değerlendirmesindeki hukuka aykırılıkları da temyiz yoluyla incelemesi gerektiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.” şeklindedir.

İstinaf aşaması olarak bilinen bu aşamada dosya, “Bölge Adliye Mahkemeleri” tarafından tekrar incelenmektedir. Bölge Adliye Mahkemeleri, 5235 sayılı kanunun 25. maddesiyle kurulmuştur. Aynı kanunun 33. maddesine göre, Bölge Adliye Mahkemelerinin temel görevi, ilk derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan ve kesin nitelikte olmayan kararlara ve hükümlere karşı yapılan başvuruları inceleyerek karara bağlamaktır. Burada yapılan inceleme sonucunda ilk derece mahkemesi tarafından verilen karar onaylanmakta, düzeltilmekte veya bozulmaktadır (Özen, 2022, s. 1174; Şahin ve Göktürk, 2022, ss. 605-607; Özen, 2016).

İstinaf aşamasında verilen karara da Cumhuriyet savcısı veya taraflar tarafından itiraz edilmesi mümkündür. Yine aynı şekilde yargılaması yapılan suçta bağlanan ceza miktarı nedeniyle de itiraza bağlı olmaksızın bazı dosyaların üst mahkemeye gitmesi de mümkündür. İtiraz üzerine veya ceza miktarı nedeniyle üst mahkemeye gidilmesi durumunda da temyiz aşaması başlamaktadır. Bu aşamada da yargılama sürecinin Yargıtay safhası devreye girmektedir. Yargıtay aşamasında dosya hakkında nihai karar verilmektedir. Yargıtay’ın görevi ve niteliği, 2797 sayılı Yargıtay Kanunu’yla belirlenmiştir.

Anılan kanunun 1. maddesinde Yargıtay’ın görevi genel olarak “Adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümleri ilk ve son merci olarak inceleyip karara bağlamak, Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekili ve özel kanunlarında belirtilen kişiler aleyhindeki görevden doğan tazminat davalarına ve bunların kişisel suçlarına ait ceza davalarına ve kanunlarda gösterilen diğer davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakmak” olarak düzenlenmiştir.

Yargıtay’ın en nihai karar verme olarak özetlenen niteliği nedeniyle Yargıtay kararları yargılama süreçleri açısından büyük önem taşımaktadır. Terörle mücadele konusunda da Yargıtay bu nedenle önemlidir. Genel olarak Yargıtay kararlarıyla bir grubun terör örgütü olduğu hukuken tescillenmekte, örgütün ve örgüt yapısının, üyelik kriterlerinin temelleri belirlenmektedir.

Ceza yargılamaları açısından kritik önem taşıyan bir diğer yargısal makam ise Anayasa Mahkemesi’dir. Anayasa Mahkemesi’nin kanunların, yürütülen soruşturmaların, verilen kararların Anayasaya uygunluğunu denetleme görevi ve yetkisi nedeniyle burada verilen kararlar yargı erki açısından, yargı erkinin görev ve yetkileri açısından belirleyici etkisi bulunmaktadır.

3. Yargı Erkinin Terörle Mücadelesi

Yargı erki, önceki bölümlerde de vurgulandığı üzere terörle mücadele alanında oldukça önemli, belirleyici bir konumdadır. Her ne kadar kamuoyunda bu durum ön plana çıkmasa da gerçekleştirilen planlı terörle mücadele operasyonlarının geneli yargı erki tarafından verilen kararlarla icra edilmektedir. Yargı erki, terörle mücadelenin operasyonel kısmında da görevli olmakla birlikte, örgütlü bir grubun terör örgütü olarak tanınması aşamasında da belirleyici durumdadır.

Literatürde de terörle mücadelenin en önemli yöntemlerinin arasında hukuki mücadelenin bulunduğu belirtilmiştir (Schmid, 2005, s. 227-230). Bu bölümde, yargının terörle mücadelede soruşturma aşamasındaki ve kovuşturma aşamasındaki görev ve sorumlulukları analiz edilmiştir. Anılan

analizden önce, terörizme ilişkin olan, terör soruşturma ve kovuşturmalarında uygulanan yasal mevzuatın özetle incelenmesi, anlamsal bütünlüğün sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Terörle mücadele bağlamında öne çıkan ilk kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’dur. 1991 yılında yürürlüğe giren kanunla, terör ile terör suçlusu kavramları tanımlanmış, terör suçu olarak değerlendirilebilecek eylemlerin kriterleri belirlenmiş, bu suçlar kapsamında uygulanacak artırım ve indirim maddeleri belirlenmiş, terörle mücadele görevlileri, terörle mücadele süreçlerine yardım edenler ile zarar görenlere ilişkin hükümler belirlenmiştir. Görüldüğü üzere 3713 sayılı kanun esas itibarıyla terörle mücadelenin ana çerçevesinin ve sınırlarının belirlendiği bir rehber niteliğinde olup, terör soruşturma ve kovuşturmalarında asli olarak TCK’nın ilgili maddelerinden yararlanılmaktadır.

Terörle mücadeleye özgü olarak düzenlenen bir diğer kanun ise, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun’dur. Bu kanunla da terör örgütlerine finans ve fon sağlanmasına ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Kanuna göre, terör örgütlerine finansal destek sağlayan kişiler de terör suçlusu olarak kabul edileceklerdir.

TCK’da ise terörle mücadele kapsamında temel alınan 6 farklı düzenleme bulunmaktadır. Buna göre TCK’nın 302. maddesi, “Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmak” başlığıyla düzenlenmiş olup, bu maddeye göre “Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymaya veya Devletin bağımsızlığını zayıflatmaya veya birliğini bozmaya veya Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya yönelik bir fiili” işlemek ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren bir suç olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, yürütülen soruşturmalarda örgütün ideolojisine ve hedeflerine göre ülke topraklarını ayırma amacına yönelik olarak örgüt adına fiili eylemde bulunduğu tespit edilen kişi veya kişiler açısından bu madde hükümleri uygulanacaktır.

TCK’nın 309. maddesi, “Anayasayı İhlal” başlığıyla düzenlenmiş olup, bu maddeye göre “Cebir ve şiddet kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs etmek” ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren bir suç olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, yürütülen soruşturmalarda örgütün ideolojisine ve hedeflerine göre Anayasal düzeni kaldırmaya, bu yönde Anayasal düzeni temsil eden hedeflere yönelik saldırı gerçekleştirmeye teşebbüs eden veya eylem gerçekleştiren kişi veya kişiler açısından bu madde hükümleri uygulanacaktır.

TCK’nın 310. maddesi, “Cumhurbaşkanına Suikast ve Fiili Saldırı” başlığıyla düzenlenmiş olup, bu maddeye göre “Cumhurbaşkanına suikastta bulunulması veya bu fiile teşebbüs edilmesi” ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren bir suç olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, yürütülen soruşturmalarda örgütün ideolojisine ve hedeflerine göre Cumhurbaşkanına suikast eylemi gerçekleştiren veya teşebbüs eden kişi veya kişiler açısından bu madde hükümleri uygulanacaktır. Bu madde hükümleri terör örgütleri veya “yalnız kurt” teröristler hakkında uygulanmakla birlikte, herhangi bir örgüt veya ideoloji çerçevesinde hareket etmeyen bireysel

saldırganlar hakkında da uygulanmakta olup, bu durumda soruşturma ve kovuşturma işlemleri terörle m¼cadele kapsamında değerlendirilmemektedir.

TCK'nın 311. maddesi, ‐Yasama Organına Karşı Suç‐ başlığıyla d¼zenlenmiř olup, bu maddeye g¼re ‐Cebir ve şiddet kullanarak T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya g¼revlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teřebb¼s edilmesi‐ ağırlaştırılmış m¼ebbet hapis cezasını gerektiren bir suç olarak d¼zenlenmiřtir. Bu bağlamda, y¼r¼t¼len soruşturmalarda örg¼t¼n ideolojisine ve hedeflerine g¼re TBMM'yi fiilen ortadan kaldırmaya, g¼revlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teřebb¼s eden veya bu y¼nde eylem ger¼ekleřtiren kişi veya kişiler a¼ısından bu madde h¼k¼mleri uygulanacaktır.

TCK'nın 312. maddesi, ‐H¼k¼mete Karşı Suç‐ başlığıyla d¼zenlenmiř olup, bu maddeye g¼re ‐Cebir ve şiddet kullanarak T¼rkiye Cumhuriyeti H¼k¼metini ortadan kaldırmaya veya g¼revlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teřebb¼s edilmesi‐ ağırlaştırılmış m¼ebbet hapis cezasını gerektiren bir suç olarak d¼zenlenmiřtir. Bu bağlamda, y¼r¼t¼len soruşturmalarda örg¼t¼n ideolojisine ve hedeflerine g¼re h¼k¼meti fiilen ortadan kaldırmaya, g¼revlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teřebb¼s eden veya bu y¼nde eylem ger¼ekleřtiren kişi veya kişiler a¼ısından bu madde h¼k¼mleri uygulanacaktır.

TCK'nın 314. maddesi, ‐Silahlı Örg¼t‐ başlığıyla d¼zenlenmiř olup, bu maddeye g¼re ‐TCK'nın teröre ilişkin suçlarının yer aldığı b¼l¼mde d¼zenlenen (yukarıda anılan maddelerin yer aldığı) b¼l¼mde belirtilmiş olan suçları işlemek amacıyla silahlı örg¼t kuran veya y¼neten kişiler ile bu örg¼tlere üye olan kişiler‐ s¼reli hapis cezalarıyla yargılanacaklardır. Bu bağlamda, y¼r¼t¼len soruşturmalarda terör örg¼t¼ kuran, y¼neten veya bu örg¼te üye olan kişi veya kişiler a¼ısından bu madde h¼k¼mleri uygulanacaktır.

Terörle m¼cadelenin yargısal boyutunda asli olarak 3713 sayılı kanun, 5237 sayılı T¼rk Ceza Kanunu ve 6415 sayılı kanun h¼k¼mleri uygulanmakla birlikte, bu suçlara ilişkin y¼r¼t¼len soruşturma ve kovuşturmalarda uygulanacak y¼ntemler de 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda belirtilmiştir. Bu y¼ntemler uygulama maddeleriyle birlikte sonraki b¼l¼mlerde örnekler üzerinden somutlaştırılacak olmakla birlikte, bu noktada ilgili maddelere kısaca değinilmesi gerekmektedir.

5271 sayılı CMK'da soruşturma ve kovuşturma aşamalarında maddi ger¼eęin ortaya ¼ıkartılmasında kullanılacak olan birtakım y¼ntemler d¼zenlenmiřtir. Buna g¼re, CMK'nın 90. maddesinden 140. maddesine kadar olan b¼l¼m¼nde koruma tedbirleri d¼zenlenmiřtir. Bu tedbirler sırasıyla yakalama, g¼zaltına alma, tutuklama, adli kontrol, arama ve el koyma, iletişimin tespiti, dinlenilmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı g¼revlendirilmesi ve teknik ara¼larla izleme tedbirleridir.

Soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının kararı veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine Sulh Ceza Hakim'inin kararıyla; kovuşturma aşamasında ise mahkemenin kararıyla bu tedbirler uygulanmaktadır. Bu tedbirlerin uygulanmasındaki asli ama¼ maddi ger¼eęin ortaya ¼ıkartılmasıdır. Bu aşamada belirtilmelidir ki, anlık gelişen ve silahlı çatışma i¼erikli olaylar dışında terör örg¼tlerine karşı ger¼ekleřtirilen farklı nitelikteki operasyonlar, bu b¼l¼mde özetlenmiş olan kanun h¼k¼mleri işığında yargı erki tarafından kolluk kuvvetleri aracılığıyla yerine getirilmektedir.

3.1. Soruşturma Aşaması

Soruşturma aşamasında gerçekleştirilen tüm iş ve işlemlerden Cumhuriyet savcısı sorumludur. Bu bağlamda, istihbarat birimleri, terörle mücadele birimleri ve diğer kolluk görevlileri tarafından yahut herhangi bir suretle Cumhuriyet savcısına halihazırda mahkeme kararıyla terör örgütü olarak sınıflandırılmış bir gruba ilişkin ihbar geldiği zaman, Cumhuriyet savcısı ivedilikle soruşturma işlemlerine başlamaktadır. Bu kapsamda ihbarın içeriğine ve niteliğine göre şüphelilerin CMK uyarınca yakalanması, yakalanan şüphelilerin gözaltına alınması, örgütsel bağlılıklarına ilişkin delillerin temin edilmesi ile şüphelilerin tutuklama istemiyle Sulh Ceza Hakimliği’ne sevk edilmesi gibi işlemler yapılmaktadır (Yurtcan, 2019; Duranoğlu, 2021).

Mevcut bir terör örgütüyle mücadele kapsamında Cumhuriyet savcısının görevi, örgüt mensuplarının somut delillerle birlikte yakalanarak mahkeme karşısına çıkartılmasını sağlamak şeklinde özetlenebilir. Bu konuda örgütün hücre evlerinin aranması, örgüt mensubu olduğu değerlendirilen kişilere teknik dinleme tedbirinin uygulanması, örgütün içerisine gizli soruşturmacı görevlendirilmesi gibi yöntemler uygulanmaktadır.

Henüz hakkında herhangi bir tespit bulunmayan bir gruba ilişkin işlemlerde ise, yapılan soruşturma sonucunda 3713 sayılı kanun ile TCK’nın ilgili maddelerinde yer alan şartların oluştuğu durumlarda, CMK’nın 170. maddesi gereğince Cumhuriyet savcısı tarafından düzenlenen iddianame ile anılan grubun terör örgütü olarak tanımlanmasına ilişkin süreç başlamış olacaktır.

Kısaca özetlemek gerekirse, terörle mücadelenin sahada yürüyen kısmında Cumhuriyet savcısı belirleyici konumdadır. Örgüt mensuplarının cezalandırılabilmesi, örgüt evlerinde arama yapılabilmesi, örgütsel belgelerin, silahların ve farklı nitelikteki verilerin temin edilebilmesi gibi işlemler, Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar sonucunda gerçekleşmektedir.

Anılan bu işlemler esas itibarıyla CMK’nın 160. maddesiyle Cumhuriyet savcısına tanınmış olan yetki itibarıyla gerçekleştirilmektedir. Söz konusu maddenin birinci fıkrası “Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.” şeklinde olup, bu madde uyarınca mevcut veya yeni oluşan bir terör örgütüyle veya örgüt mensubuyla ilgili olarak Cumhuriyet savcısına herhangi bir suretle ihbar ulaştığı durumlarda Cumhuriyet savcısı soruşturma işlemlerine başlamakta; bu kapsamda aynı maddenin ikinci fıkrası “Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.” uyarınca adli kolluk görevlileriyle araştırma işlemlerini ve operasyonel faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

3.2. Kovuşturma Aşaması

Kovuşturma aşaması, sahada terörle mücadele işlemlerinde elde edilen kazanımların hukuki düzlemde karşılık bulması açısından farklı bağlamlarda önem taşımaktadır. Mevcut bir terör ör-

gütünün mensuplarının ceza alması, mağdurlarının zararının tazmin edilmesi gibi işlemler mahkemelerin yetkisindedir.

Yeni bir grubun terör örgütü olarak hukuki zeminde varlık kazanması ise Türk hukuk sisteminde kanunen mahkeme kararlarına tanınmıştır. Bu konuda 6415 sayılı kanunun 7. maddesinin 3. fıkrasında geçen “.....mahkemelerce terör örgütü olduğuna kesin olarak karar verildikten sonra 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların Türkiye’de bulunan malvarlığının dondurulmasına ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde malvarlığının dondurulmasının kaldırılmasına” hükmü dayanak sağlamaktadır.

Bir başka ifadeyle, terör eylemleri gerçekleştirdiği iddia edilen örgütlü bir yapının terör örgütü olarak değerlendirilebilmesi için, Cumhuriyet savcısı tarafından iddianame düzenlenmesinin ardından bu konuda verilmiş kesin bir mahkeme kararının olması gerekmektedir. Bir mahkeme kararının kesinlik taşıyabilmesi için ise özetle, kovuşturma aşamasının ilk derece mahkemesi kararının ardından istinaf ve Yargıtay aşamalarından geçerek nihai kararın verilmesi gerekmektedir. Türkiye’de Millî Güvenlik Kurulu, Bakanlar Kurulu ve güvenlik bürokrasisinde yer alan çeşitli birimler tarafından belirli grupların terör örgütü olarak tespit edildiği görülmekle birlikte, bu gruplarla ceza muhakemesi anlamında terörle mücadele yöntemlerinin uygulanabilmesi için kesinleşmiş mahkeme kararının varlığı zaruridir. Bu nedenle Türkiye’de terör örgütü olarak belirlenme açısından en önemli kriterin mahkeme kararı olduğu söylemek yerinde olacaktır.

Bu noktada Yargıtay’ın 16. Ceza Dairesi’nin 2018/3775 esas, 2018/5600 karar numaralı ve 31/12/2018 tarihli ilamının incelenmesi gerekmektedir. Yargıtay ilgili kararında;

“Terörle Mücadele Kanunu ve Türk Ceza Kanunu kapsamında, bir oluşumun, örgüt niteliğinde bulunup bulunmadığı ve niteliğinin belirlenmesi hususunda özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Yargılama safahatında, dava ya da soruşturmaya konu oluşumun nerede, ne zaman, kimler tarafından, ne amaçla kurulduğu, ülke genelinde amaca elverişli eylem ve faaliyetlerine ilişkin bilgiler ilgili Devlet kurumlarından dosyaya getirilmek suretiyle dosyada mevcut olay ve deliller doğrultusunda yargılama makamlarınca belirlenmekte ve yargı kararının kesinleşmesi ile oluşumun suç, terör ya da silahlı terör örgütü niteliğinde bulunup bulunmadığı kesin olarak tespit edilmektedir... Örgütün niteliklerinin mahkemece belirlenmesi bir tespit kararıdır. Önceden var olan ancak hakkında karar verilmediği için kamuoyu tarafından bilinmeyen örgütün hukuki varlık kazanması mahkemeler tarafından verilecek karara bağlı ise de, örgütün kurucusu, yöneticileri ya da üyeleri açısından, kuruluş tarihinden veya meşru amaçlarla kurulup daha sonra suç örgütüne dönüştüğü andan itibaren ceza hukuku bakımından işledikleri fiile göre sorumlu olacaklardır. Bu mensuplardan bir kısmı, oluşumun bir terör örgütü olduğunu bilmemesi (hata hükümleri) durumunda, “kusursuz ceza olmaz” ilkesi doğrultusunda uygulama yapılacağında bir tereddüt yoktur...” şeklinde hüküm kurmuştur.

Yargıtay’ın bu hükmünde ve benzer nitelikli farklı ilamlarında da belirttiği üzere, hukuken bir terör örgütünün varlık kazanabilmesi için kesinleşmiş bir mahkeme kararının olması gerek-

tedir. Yargı erki, böylelikle hem soruşturma aşamasındaki iş ve işlemleriyle hem de kovuşturma aşamasındaki iş ve işlemleriyle terörle mücadelede kurucu nitelik taşımaktadır.

4. DEAŞ Terör Örgütüne İlişkin Yargısal Süreçler

Türkiye’de DEAŞ terör örgütüne ilişkin olarak devlet düzeyinde yapılmış olan ilk işlem, 30/09/2013 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Anılan tarihte mevcut olan Bakanlar Kurulu, 5428 sayılı kararı ile DEAŞ’ı terör örgütü olarak kabul ettiğini ilan etmiştir. Bakanlar Kurulu anılan kararında, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararlarında belirtilmiş olan kişi, kurum ve organizasyonlar hakkında 6415 sayılı kanunda düzenlenen tedbirlerin uygulanmasına karar verildiğini belirtmiştir.

Görüldüğü üzere Bakanlar Kurulu, bu kararında DEAŞ ile bağlantılı olan kişi, kurum ve organizasyonlar hakkında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına karar vermekle DEAŞ’ı terör örgütü olarak tanıdığını beyan etmiştir. Önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, Türkiye’de yürürlükte olan sistem açısından bir grubun terör örgütü olarak hukuki zeminde karşılık bulabilmesi için, söz konusu grup hakkında verilen kesinleşmiş bir mahkeme kararının bulunması gerekmektedir. Bakanlar Kurulu tarafından alınmış olan kararla DEAŞ terör örgütü Türk yargı sistemi açısından varlık kazanmamış olmakla birlikte, Türkiye’nin iç ve dış politikası ile güvenlik politikaları ve ilişkili stratejilerinin belirlenmesi açısından anılan karar önem taşımaktadır.

21/05/2014 tarihinde de Bakanlar Kurulu, benzer bir kararla DEAŞ’ı terör örgütü olarak kabul ettiğini tekrar belirtmiştir. 2014 yılında, Niğde ve Bayburt illerinde yürütülen farklı soruşturmalar sonucunda da DEAŞ terör örgütüne üyelik iddiasıyla açılan davalarda, anılan illerin Ağır Ceza Mahkemeleri tarafından sanıklara ceza verilmesiyle birlikte DEAŞ’ın hukuken terör örgütü olarak tanınması süreci başlamıştır.

2015 yılında da, Yargıtay’ın 16. Ceza Dairesi 15/07/2015 tarihli, 2015/3515 esas, 2015/2323 karar sayılı ilamıyla DEAŞ’ın terör örgütü olduğunu, DEAŞ’ın hiyerarşik yapılanması içerisinde yer alan kişilerin TCK’nın 314. maddesi uyarınca terör örgütüne üye olma suçunu işlemiş olacaklarını belirtmiştir. Yargıtay tarafından verilen bu kararla DEAŞ Türkiye’de hukuken terör örgütü olarak kabul edilmiştir².

2 İlgili Yargıtay Kararı:

“Mahkemesi :Ağır Ceza Mahkemesi

Suç: Silahlı terör örgütüne üye olma

Hüküm : TCK’nın 314/2, 3713 sayılı Kanunun 5, TCK’nın 62, 53, 63. maddeleri uyarınca mahkumiyet

Dosya incelenerek gereği düşünüldü:

1. GENEL AÇIKLAMA

Türk Ceza Hukuku bakımından terörün tanımı ve hangi suçların terör suçu sayılacağı 3713 sayılı Kanunda gösterilmiştir. Kanunun 1. maddesinde gösterilen terör tanımına göre bir eylemin terör eylemi sayılabilmesi için;

- a- Eylem, cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerini içermelidir,
- b- Eylemle,

Anayasada belirtilen,

- Cumhuriyetin niteliklerini,
 - Siyasî, hukukî, sosyal, laik ve ekonomik düzenini değiştirmek,
 - Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak,
 - Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek,
 - Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek,
 - Temel hak ve hürriyetleri yok etmek,
 - Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amaçlanmalıdır.
- c- Eylemi gerçekleştiren failer bir örgüte mensup olmalıdır,
- d- Eylem suç teşkil etmelidir.

Bu genel terör tanımı dışında, 3713 sayılı Kanunun 3. maddesinde doğrudan terör suçları ve 4. maddesinde de, işleme bağlamına göre; dolayısıyla terör suçları gösterilmiştir.

TCK'nın 314. maddesi bakımından, bir oluşumun, bir yapılanmanın silahlı terör örgütü sayılabilmesi için;

- a- Hiyerarşik yapıya, sıkı bir disipline, eylemli bir işbirliğine sahip olan ve en az üç kişiden oluşan, yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli bir örgüt mevcut olmalıdır.
- b- Bu örgüt, Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, dördüncü kısım, dördüncü ve beşinci bölümlerde yer alan suçları "amaç suç" olarak işlemek üzere kurulmuş olmalıdır,
- c- Bu örgüt silahlı olmalıdır.

2- ÖRGÜTÜN YAPISI

İŞİD adlı örgütün dosya kapsamına göre; Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD), ilk olarak ...'nin ...'e bağlılık sözü vermesiyle 2004 yılında ..." adıyla kurulmuştur. ...'nin 2006 yılında ABD'nin düzenlediği bir operasyon sonucu ölmesinin ardından örgüt liderliğine... geçmiştir.... liderliğe geçtikten sonra 15.10.2006 tarihinde "Irak İslam Devleti'ni (İİD) kurmuştur....'den sonra liderliğe geçen ...halen örgütün liderliğini yapmaktadır. 2013 yılı Nisan ayında ...Irak ve Şam İslam Devleti'ni kurduklarını duyurmuştur. Bu durum karşısında El Kaide terör örgütü lideri ... ile anlaşmazlığa düşmüşler; 2014 yılı Şubat ayı içerisinde ... "İŞİD'in El Kaide'nin bir kolu olmadığını ve onların hiçbir eyleminden sorumlu olmadıklarını" duyurmuş ve bu gelişmeler sonrasında İŞİD bağımsız bir yapı olarak, öncelikle Irak ve Suriye ülkeleri olmak üzere başka ülkelerde adam kaçırmak, adam öldürme, bombalı eylem düzenleme ve benzeri terör faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir.

Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD)'nin amacı dünya üzerindeki Müslüman devletlerin yönetimlerini yıkarak yerine radikal selefi görüşler doğrultusunda bir devlet kurmaktır. Bu amacına yönelik olarak İŞİD'in basın sözcülüğünü yapan ...'nin, 2014 yılının Haziran ayının son haftası dünya kamuoyuna yapmış olduğu açıklamada; ...İslam devletinin sözde halifesi olarak ilan edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi El Kaide Yaptırımlar Komitesi tarafından 15.04.2014 tarihinde yayınlanan El Kaide Yaptırımlar Listesi incelendiğinde; "El Kaide ile bağlantılı gruplar" başlığı altında, listeye 18.10.2004 tarihinde "Qaida in Iraq (Irak El Kaidesi)" olarak eklendiği, son olarak 30.05.2013 tarihinde değişiklik yaptığı örgütün diğer adı kısmında "u) Islamic State in Iraq and the Levant (Irak ve Şam İslam Devleti)" ibaresinin bulunduğu, "El Kaide ile bağlantılı şahıslar" başlığı altında, ..." ismi ile kayıtlı şahsın bir diğer adının "..." olduğu, "Irak El Kaidesinin" sorumlusu olarak tanımlandığı ve listeye 05.10.2011 tarihinde dahil edildiği anlaşılmıştır.

Bu sebeplerle, Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) isimli terör örgütü, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin (BMGK), 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş ve organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlıklarının dondurulmasına ilişkin kararına istinaden, 30.09.2013 tarih ve 2013/5428 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının ekindeki listede "Islamic State in Iraq and the Levant (Irak ve Şam İslam Devleti)" adı altında belirtilmiş ve 10.10.2013 tarihli 28791 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

3- ÖRGÜTÜN ÜLKEMİZE YÖNELİK EYLEMLERİ

- a- 20.03.2014 tarihinde,... ilimizde Jandarma birimlerinin yol uygulaması yaptığı sırada, İŞİD (Irak Şam İslam Devleti) mensubu olan ve ülkemizde bulunan 3 yabancı şahsın gerçekleştirdikleri saldırıda, 1 Emniyet, 1 Jandarma görevlisi ile 1 sivil olmak üzere 3 vatandaşın şehit edilmesi olayı,
- b- 10 Haziran 2014 tarihinde, İskenderun limanından ...'daki termik santrale mazot götüren 32 Türk vatandaşı tır şoförünün İŞİD tarafından kaçırlması ve şoförlere ait araçlar ile taşıdıkları malzemeler el konulması olayı,
- c- 11.06.2014 tarihinde, İŞİD (Irak Şam İslam Devleti) mensupları tarafından Türkiye'nin Musul Başkonsolosluğu kuşatılıp, aralarında Başkonsolos...'in da bulunduğu 46'sı Türk, 49 konsolosluk çalışanının rehin alınması olayı,

Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) isimli terör örgütü mensuplarınca ülkemize karşı gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda mahkemeye İçişleri Bakanlığına yazılan yazı cevabında da, sanığın üye olduğu Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD)'nin Terörle Mücadele Kanunu kapsamında bir terör örgütü yapılması olduğu değerlendirilmiştir.

Yargıtay’ın bu kararı, yargının terörle mücadelede görev ve sorumlulukları kapsamında teröre ve terör örgütlerine yaklaşımının anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu kararında Yargıtay, öncelikle terör eyleminin ve terör örgütünün tanımını yürürlükte olan mevzuat çerçevesinde gerçekleştirmiştir. Kararda da belirtildiği üzere, 3713 sayılı kanun uyarınca bir terör eyleminden bahsedilmesi için “suç teşkil eden bir eylemin, örgüte mensup failer tarafından, Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik ve ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok

4- SONUÇ

Sanığın örgüte mensubiyeti bakımından;

İŞİD terör örgütü lideri olarak bilinen ... için biat olarak adlandırılan yemin törenine katıldığına dair fotoğraf ve video kayıtları, keskin nişancılık eğitimine ilişkin notlar ve silahlı olarak çekilmiş fotoğraflar, El Kaide terör örgütünün Türkiye sorumlusu olan şahsa ait fotoğraflar, keskin nişancı tüfeğiyle öldürülmüş şahıslara ait fotoğraflar, İŞİD terör örgütüne ve yöneticilerine ait birçok doküman, fotoğraf ve malzemenin üzerinde ele geçirildiğine ilişkin tutanak, sanığın askeri kamuflaj elbisesi ile silahlı olarak çekilmiş fotoğrafları, sanıkta ele geçirilen telefon ve hatlarla ilgili olarak yapılan çalışma neticesi İŞİD terör örgütüne ait kamplarla ilgili ve örgüte mensubiyetine ilişkin mesajlaşma içeriklerinin bulunduğu dair tespit ve tüm dosya kapsamından, örgütün amacı, stratejisi, yapılanması, faaliyetleri ve amaç suçu işlemeye matuf vahamet arzeden eylemleri itibarıyla 3713 sayılı Kanununun 4928 sayılı Kanun ile değişik 1. maddesinde tarifini bulan cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, ekonomik düzeni değiştirmek, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini bozmak amacıyla kurulmuş terör örgütü niteliğinde olduğu, örgütün nitelik ve niceliğine ve amaç suça yönelik gerçekleştirilen silahlı eylemlere göre; örgütün silahlı olduğu, amaç suça elverişli eylemlerde bulunduğu anlaşılmış, bu nedenle Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) adlı örgütün silahlı terör örgütü olduğu, sanığın da bu örgütün mensubu olduğu yönündeki

mahkeme kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1. maddesinde terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girilecek her türlü suç teşkil eden eylemler olarak tanımlanmış ve bundan hareketle silahlı terör örgütünün de bahse konu eylemleri gerçekleştirilerek Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla meydana gelen teşekkül olarak kabul edilmesi yine 5237 sayılı TCK’nın 314. maddesinde yazılı silahlı örgüt suçunun ise TCK’nın Devletin güvenliğine karşı suçlar ve Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar başlıklı dördüncü ve beşinci bölümlerinde yazılı suçları işlemek amacı ile kurulan silahlı örgütleri kapsamı karşısında;

C- KARAR

Sanık hakkında yapılan incelemede;

5237 sayılı TCK’nın 58/9. maddesi bir ceza değil, cezaya bağlı olarak uygulanacak infaz rejimi ile ilgili olup, bu konunun gerek Yargıtay Ceza Genel Kurulunun, gerekse Dairemizin yerleşik uygulamaları karşısında kazanılmış hak oluşturmayacağı da gözetenilerek; silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkum olan sanık hakkında anılan maddenin uygulanması konusunda her zaman bir karar verilmesi mümkün görülmiştir.

Yapılan yargılama sonunda toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanığın suçunun sübutu kabul, olay niteliğine ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde vasfı tayin edilmiş, savunması inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümden bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanık ve müdafinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün ONANMASINA, sanığın üzerine atılı suçun vasfı ve delil durumu itibarıyla tahliye talebinin reddi ile tutukluluk halinin devamına 15.07.2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla, baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerini içerecek şekilde cebir ve şiddet kullanılarak” gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yargıtay’ın bu kararında 3713 sayılı kanuna atıf yaparak gerçekleştirmiş olduğu bu tanımdan Türk yargısı nezdinde terörün ve terörizmin niteliği anlaşılmaktadır. Görüldüğü üzere Türk yargı sisteminde terör ve terörizmden bahsedilmesi için örgütsel bir ilişkinin varlığı zaruridir. Buradan hareketle, Türk hukuk sisteminin yalnız kurt terörizmini tanımlamadığı anlaşılmaktadır.

Yargıtay anılan kararın devamında terör örgütünü tanımlamıştır. Bu tanımlamayı yine 3713 sayılı kanuna ve TCK’ya atıf yaparak gerçekleştirmiştir. Buna göre bir terör örgütünden bahsedilebilmesi için, “en az 3 kişiden oluşan, mensupları arasında hiyerarşik yapı, sıkı bir disiplin, eylemli bir işbirliği bulunan, üye sayısı ve araç ve gereçleri ile amaçladıkları suçları işlemeye elverişli olan, terör eyleminin tanımında bahsedilen amaçları hedefleyen silahlı bir örgütün mevcut olması” gerekmektedir.

Söz konusu kararın devamında Yargıtay, DEAŞ terör örgütünün yapısını ve Türkiye’ye yönelik olarak karar tarihine kadar gerçekleştirdiği eylemleri anlatmıştır. Kararda DEAŞ’ın kuruluşu, El Kaide terör örgütü ile bağlantısı, liderlik yapısı, eylem şekilleri, ideolojisi ve amaçları, El Kaide’den kopuş süreci, Birleşmiş Milletler tarafından terör örgütü olarak tanınma süreci ile Bakanlar Kurulu tarafından bu bölümün başlangıcında belirtilmiş olan kararların alınma süreci anlatılmıştır. Daha sonra örgütün 20/03/20143, 10/06/20144 ve 11/06/20145 tarihlerinde Türkiye’ye karşı gerçekleştirmiş olduğu eylemlerden bahsedilmiştir.

Yargı erkinin terörle mücadele süreci açısından önemi ve işlevi, anılan kararın sonuç kısmında açık olarak görülmektedir. Yargıtay, DEAŞ’ın adam kaçırma, adam öldürme, bombalı eylem ve benzeri faaliyetlerle cebir ve şiddet içeren terör eylemleri gerçekleştirdiğini, yasadışı olan bu eylemlerini, yine yasadışı olan örgütsel amaca yönelik olarak gerçekleştirdiğini, eylemlerinin bir kısmının hedefinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti olduğunu, örgütün yapılanması itibarıyla amaçlarını gerçekleştirmeye elverişli olduğunu belirtmiştir. Yüksek Mahkeme bu belirlemesiyle birlikte, DEAŞ’ın 3713 sayılı kanun kapsamında terör örgütü olma şartlarını taşıdığını kabul ederek ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararı onamış, böylelikle DEAŞ hukuken terör örgütü olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti nezdinde tanınmıştır.

Terörle mücadelede örgütlere ve teröristlere karşı yapılan operasyonlar, güvenliğin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak bu operasyonlar açısından kurucu unsur, örgüt-

- 3 DEAŞ’ın Türkiye’de ve Türkiye’ye karşı gerçekleştirdiği ilk eylem, 20/03/2014 tarihinde, Niğde ilinde ortak çalışmayla yol kontrol uygulaması gerçekleştiren Niğde İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığı personeline karşı gerçekleştirilen, sonucunda iki güvenlik görevlisinin şehit olduğu, bir sivil vatandaşın hayatını kaybettiği, yedi güvenlik görevlisi ile bir sivil vatandaşın yaralandığı saldırdır.
- 4 DEAŞ tarafından Türkiye’ye karşı gerçekleştirilen ikinci eylem, 10/06/2014 tarihinde, Hatay ili İskenderun ilçesinde bulunan limandan Musul bölgesine tırla mazot taşımakta olan 32 Türk vatandaşının kaçırılması, 23 gün tutulduktan sonra tırlara ve taşınan malzemelere el konularak serbest bırakılması olayıdır.
- 5 DEAŞ tarafından Türkiye’ye karşı gerçekleştirilen üçüncü eylem, 11/06/2014 tarihinde Türkiye’nin Musul’da bulunan başkonsoloslğunun kuşatılarak, konsoloslukta bulunan 49 görevlinin 20/09/2014 tarihinde güvenlik güçleri tarafından kurtarılanlara kadar rehin tutulması olayıdır.

lerin tanınmasına ilişkindir. Şöyle ki, bir örgüte karşı uygulanan yöntemler ve yargılama süreçleri, suç örgütleri ve terör örgütleri açısından farklılıklar taşımaktadır. Bu farklılıklar operasyonel açıdan da yargısal açıdan da uluslararası ilişkiler açısından da önemlidir. Bu nedenle örgütlere ilişkin yapılan tanımlamalar da belirleyici niteliktedir.

DEAŞ örneğinde de görüldüğü üzere Türkiye’de örgütlü suçlara ilişkin hususlar kanunlarda tanımlanmıştır. Bu bağlamda bir örgütün terör örgütü olarak tanımlanması yargı erki tarafından gerçekleştirilmektedir. Terör örgütü olarak tanımlanan bir gruba karşı gerçekleştirilen operasyonlar ve uygulanan yargılama usul hükümleri de farklılık göstermektedir.

DEAŞ’ın terör örgütü olarak tanımlanmasıyla birlikte, DEAŞ’a karşı ülke çapında terör suçları kapsamında soruşturmalar yürütülmeye başlanmıştır. Bu anlamda terörle mücadelede bütünlüğün sağlanabilmesi ve sürdürülebilirlik açısından yargı erkinin görev ve yetkileri görülebilmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, terörle mücadele sürecinde yargı erkinin önemi tartışılmıştır. Bu kapsamda yargı erkinin genel görev ve sorumlulukları ile terörle mücadele kapsamındaki görev ve sorumlulukları mevzuat çerçevesinde açıklanmıştır.

Çalışmada özellikle terör örgütlerinin tanınması bağlamında yargının belirleyici yetkisi DEAŞ örneklemini üzerinden vurgulanmıştır. Çalışmada öncelikle Türkiye’de yargı erkinin görev ve yetkileri, yargı sürecine ilişkin ayrımları mevzuat çerçevesinde açıklanmıştır. Daha sonra, yargının terörle mücadele kapsamında görev ve yetkileri yine ilgili mevzuat kapsamında anlatılmıştır.

Yargının terörle mücadele sürecindeki etkisi anlatıldıktan sonra, buna ilişkin görev ve sorumlulukları DEAŞ terör örgütü örnekleminde somutlaştırılmıştır. Bu kapsamda DEAŞ terör örgütünün eylemlerinin Türkiye boyutu, idari ve yargısal süreçleri bazında incelenmiştir. Bu süreçlerde belirleyici olan ve genel olarak yargının terörle mücadele sürecindeki yaklaşımını özetler nitelikte olan Yargıtay’ın 16. Ceza Dairesi 15/07/2015 tarihli, 2015/3515 esas, 2015/2323 karar sayılı ilamı analiz edilmiştir.

Çalışma kapsamında temin edilen tüm bilgi ve belgeler, yargısal ve idari süreçler ilgili mevzuat ışığında birlikte değerlendirildiğinde, terörle mücadelenin çok boyutlu bir süreç olduğu, yargı erkinin grupların terör örgütü olarak belirlenmesi, örgütle yasal çerçeve içerisinde kalınarak mücadele edilmesi, örgütün ve mensuplarının yargılama süreci sonucunda cezalandırılması, yine yargılama sürecinde mağdurların zararlarının tazmin edilmesi konularında yetkili olduğu, anılan bu yetkilerin terörle mücadelede etkinlik ve verimlilik açısından asli öneme sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Terörle mücadelede yaşanan olumsuzlukların en aza indirgenmesi, terörizmin oluşumu safhasında caydırıcılığın sağlanarak önleyiciliğin artırılması, oluşan zararların tazmin edilmesi için terörle ve terörizmle mücadelenin hukuki boyutu başta olmak üzere bütün boyutlarıyla birlikte çok disiplinli bir şekilde değerlendirilmesinin ve bu değerlendirmelere göre stratejilerin oluşturulmasının zaruri olduğu anlaşılmıştır.

Sonuç itibariyle, terörle mücadelede yargı erkinin belirleyici ve kritik bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Ancak, çalışmanın bulgularının da gösterdiği üzere daha etkili bir mücadele için birtakım stratejik girişimlerin yapılması da gerekmektedir. Öncelikle, yargı mensuplarının terör örgütlerinin yapısı ve işleyişi hakkında sürekli hizmet içi eğitimlerle bilinçlendirilmesi ve uzmanlaşması sağlanmalıdır. Böylelikle terör örgütleri kapsamında yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda örgütlerin yapısını ve işleyişini bilen yargı mensuplarının karar alma süreçleri daha sağlıklı olarak işleyecektir.

Ayrıca terörle mücadelede kapsamında özel nitelikli müstakil mahkemelerin kurulması önemli kazanımlar sağlayacaktır. Yalnızca terörle mücadele kapsamına giren dosyalara bakmakla görevli olan mahkemelerde süreç daha hızlı ve etkin ilerleyecek, böylelikle yargılama süreçlerinin hızlanmasıyla daha verimli sonuçlar alınabilecektir.

Etkinlik ve verimliliğin artırılabilmesi adına yapılması gereken bir başka işlem ise, terör örgütlerine ilişkin verilen Yargıtay kararlarının yanı sıra, diğer uluslararası yargı kararları ve uygulamaların da incelenmesiyle, Türkiye'nin terörle mücadelesinde uygulayabileceği en iyi yöntemlerin belirlenmesine ilişkindir.

Son olarak, terör mağdurlarının zararlarının tazmini konusunda daha kapsamlı ve mağdur odaklı politikaların geliştirilmesi, toplumsal adaletin sağlanmasında önemli bir adım olacaktır. Bu öneriler ışığında, yargının terörle mücadelede daha etkin ve verimli olabilmesi için çok disiplinli yaklaşımlarla desteklenen stratejik planlamalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Arıboğan, D. Ü. (2007). *Terör: Korku Hali*. Profil Yayıncılık: İstanbul.
- Bennett, C.(2003). "Combatin Terrorism". *Nato Review*, S.1.
- Chenoweth, E.; English, R.; Gofas, A. ve Kalyvas, S. (2019). *The Oxford Handbook of Terrorism*. Oxford University Press.
- Coady, T. (2002). *Terrorism and justice: Moral argument in a threatened world*. Melbourne University Publishing.
- Çiftçi, E. B. A. (2017). "İŞİD: Oluşum,kuruluşve devletleşme süreçleri". *Lectio Socialis*, S. 1, C. 1, 46-60.
- Duranoğlu, Y. (2021). *Soruşturma Evresinde Toplanan Delillerin Değerlendirilmesi ve Kamu Davasının Açılması*. İstanbul : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, Ş., ve Deligöz, E. (2015). "İrak Şam İslam Devleti (İŞİD):Gücü ve Geleceği". *Savunma Bilimleri Dergisi*, S. 14, C. 1, 5-37.
- Gonar, B. (2005). *The Counter Terrorism Puzzle: A Guide for Decision Makers*. ABD : Transaction Publishers.
- Gürler, R. ve Özdemir, Ö. (2014). "EI-Kaide'den post kaide'ye dönüşüm: İŞİD". *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi* S. 1, C.1, 113-155.
- Higgins, R. (1997). "The general international law of terrorism". In R. Higgins & M. Flory (Ed.), *International law and terrorism*.

- Hoffman, B. (2006). *Inside terrorism*. Columbia University Press.
- İbrahim, A. (2021). “Modern Toplumda Hukuk Devleti : Siyasal Meşrulaştırma Aracı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 1, s. 233-256.
- Kane, T. ve Lonsdale, D. (2016). *Çağdaş Stratejiyi Anlamak*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Keyman, S. (1970). *Ceza Muhakemesinde Savcılık*. Ankara : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Khan, A. (1987). “A legal theory of international terrorism”. *Connecticut Law Review*, 19.
- Koyuncu, N. ve Gök, Ü. (2019). “Türk Hukuk Tarihinde ve Karşılaştırmalı Hukukta Hakimlik Mesleğine Giriş ve Hakim Yardımcılığı”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 2, S.1.
- Laqueur, W. (2002). *The age of terrorism*. In T. Coady et al., *Terrorism and justice: Moral argument in a threatened world*. Melbourne University Publishing.
- Lutz, J. M. ve Lutz, B. J. (2008). *Global terrorism*. London: Routledge.
- Oosterveld, W. T. ve Bloem, W. (2017). *The rise and fall of ISIS: From evitability to inevitability*. The Hague Centre for Strategic Studies.
- Özen, M. (2017). *İdari Ceza Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özen, M. (2022). *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara :Adalet Yayınevi.
- Özen, M. “Türk Ceza Muhakemesinde İstinaf”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 65, S. 4, s. 2331-2388.
- Polat, D. (2016). *Irak Şam İslam Devleti : uluslararası politikada Suriye krizi*. Beta yayınevi.
- Polat, H. (2009). *Teori ve Uygulamada Cumhuriyet Savcısının El Kitabı*. Ankara : Adalet Yayınevi.
- Pradel, J. (2000). *Çağdaş Sistemlerde Karşılaştırmalı Ceza Usulü*. (Çev. Sulhi Dönmezer). İstanbul : Beta Yayıncılık.
- Richardson, L. (1999). “Terrorists as transnational actors”. *Terrorism and Political Violence*, 11(4), 209-219.
- Schmid, A. P. (Ed.). (2011). *The Routledge handbook of terrorism research*. London and New York: Routledge.
- Schmid, A. P. (1988). *Political terrorism: A new guide to actors, authors, concepts, data bases, theories, and literature* (Rev., expanded and updated ed.). New Brunswick, USA: North-Holland Pub. Co.
- Schmid, A. P. (2005). “Prevention of Terrorism: Towards a Multi-pronged Approach”. *Root Causes of Terrorism: Myths, Reality and Ways Forward*, (Ed. Tore Bjorgo). Oxford: Routledge.
- Schmid, A. P. (1993). *The response problem as a definition problem: Western responses to terrorism*. Routledge.
- Schmid, A. P. (2012). “The revised academic consensus definition of terrorism”. *Perspectives on Terrorism*, 6(2).
- Şahin, C. ve Göktürk, N. (2022). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Şenol, D., Erdem, S. ve Erdem, E. (2016). “İŞİD: Küresel bir terör örgütü”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 26, C. 2.

TDK Güncel Türkçe Sözlük (2024). “Terör”. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Toroslu, N. ve Feyzioğlu, M. (2015). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara : Savaş Yayınevi.

Ünver, Y. & Hakeri, H. (2017). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Wardlaw, G. (1989). *Political terrorism: Theory, tactics and countermeasures*. Cambridge: Cambridge University Press.

Yurtcan, E. (2019). *Ceza Yargılaması Hukuku*. Ankara : Seçkin Yayınları.

Yurtcan, E. ve İrtiş, B. (2023). *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (CMK)*. Ankara : Yetkin Yayınları.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Kürşad Kağan Ergün %50-Doğanay Yurtoğlu %50

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma etik onay gerektiren herhangi bir insan veya hayvan araştırması içermemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Kürşad Kağan Ergün %50-Doğanay Yurtoğlu %50

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: This study does not contain any human or animal research that requires ethical approval.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.